

รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 An Effective Model for Internal Supervision of Schools Under the Narathiwat Primary Educational Service Area Office 1

นิรุทธ์ นันทามาตวังนรา*, สุวพร เข้มเฮง, อิศรภรณ์รินไธสง

Nirut Nantamaswangnar, Suwaporn Semheng, Idsarat Rinthaisong

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: nirut_14@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 และ 3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ไปใช้ โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาสภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 โดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูปฏิบัติการ จำนวน 192 คน และศึกษาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 และตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้โดยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูปฏิบัติการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 จำนวน 192 คน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 โดยภาพรวมและเป็นรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการให้ความรู้ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการประเมินผลการดำเนินงาน ตามลำดับ

2. รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ประกอบด้วย กระบวนการนิเทศภายใน 4 ด้าน และหลักการส่งเสริมประสิทธิภาพ 4 หลักการ เป็นตัวขับเคลื่อน กระบวนการนิเทศภายใน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศภายใน การให้ความรู้ การสร้างขวัญและกำลังใจ และการปฏิบัติงานและการประเมินผล ส่วนหลักการส่งเสริมประสิทธิภาพ ได้แก่ การใช้ภาวะผู้นำ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การตระหนักในความมีมนุษยสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วม

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ไปใช้ พบว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบ, การนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ABSTRACT

The objective of this research was to 1) study the internal supervision of schools under the Narathiwat Primary Education Service Area Office 1; 2) develop an effective model for internal supervision of schools under the Narathiwat Primary Education Service Area Office 1; and 3) evaluate the suitability and applicability of the developed model. The research consisted of three stages. The first stage consisted of defining the framework of an effective model for internal supervision of schools from literature, concepts, theories, and relevant researches; investigating the internal supervision of schools under the Narathiwat Primary Education Service Area Office 1 by using questionnaires with 192 individuals comprising of school administrators, academic head officers, and teachers; and explored effective methods for internal supervision by interviewing 9 experts. The second stage consisted of developing an effective model for internal supervision of schools under the Narathiwat Primary Education Service Area Office 1 and examining its suitability by 5 experts. The third stage consisted of inspecting the applicability of the model via 192 individuals comprising of school administrators, academic head officers, and teachers.

The research findings were as follows:-

1. The current internal supervision condition schools under Narathiwat Primary Education Service Area Office 1 in both overall and individual aspects were at high performance. The individual aspects rank in descending order of average scores were: encouragement, internal supervision planning, knowledge transfer, operation, and performance evaluation.

2. The effective model for internal supervision of schools under Narathiwat Primary Education Service Area Office 1 consisted of 4 components of internal supervision process and 4 principales of internal supervision enhancement. The 4 components of internal supervision process were internal supervision planning, knowledge transfer, encouragement, and performance evaluation. The 4 principals of internal supervision enhancement were using leadership, supporting of creativity, having awareness of human relations, and giving participation.

3. Result of inspecting the applicability of the model showed that the effective model for internal supervision of schools under Narathiwat Primary Education Service Area Office 1 was highly suitable and applicable.

Keywords : model, effective model for internal supervision, Naratiwat Primary Educational Service Area 1 Office.

บทนำ

ปัจจุบันโลกเรามีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเมืองการปกครอง และการศึกษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติในทุกด้าน การจัดการศึกษาของไทยมีการเปลี่ยนแปลงและมีพัฒนาการตามสถานการณ์นโยบายปฏิรูปการศึกษามาโดยลำดับ โครงสร้างหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาไทยโดยมุ่งผลในการพัฒนา

คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ประชากรได้รับการพัฒนาสู่ความเป็นสากล ดังนั้นสถานศึกษาจึงมีภารกิจอันสำคัญยิ่งในการสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพที่จะเป็นกำลังและเป็นฐานรากสำคัญของการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องเป็น การจัดการศึกษาที่ต้องปรับตัวให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้จัดการศึกษา และผู้รับบริการการศึกษาก็ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองมากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552: 23) นอกจากนี้ ในส่วนของงานนิเทศการศึกษาได้มีกำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษา พ.ศ. 2542 ระบุให้การนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการศึกษา เนื่องจากการนิเทศการศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมที่จะสามารถสนับสนุนการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กรมวิชาการ. 2553:1)

การนิเทศการศึกษาเป็นภาระหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องดำเนินการนิเทศการศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (รุ่ง แก้วแดง. 2546: 2) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาซึ่งประกอบด้วยกระบวนการเรียนการสอน กระบวนนิเทศการศึกษา กระบวนการบริหารจัดการ ดังคำกล่าวที่ว่า การจัดการที่ดีเป็นกุญแจนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร การนิเทศการศึกษาที่ดีนำไปสู่การจัดการที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2553: 46) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการนิเทศการศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูซึ่งเป็นผู้สอนหลักในระบบโรงเรียน

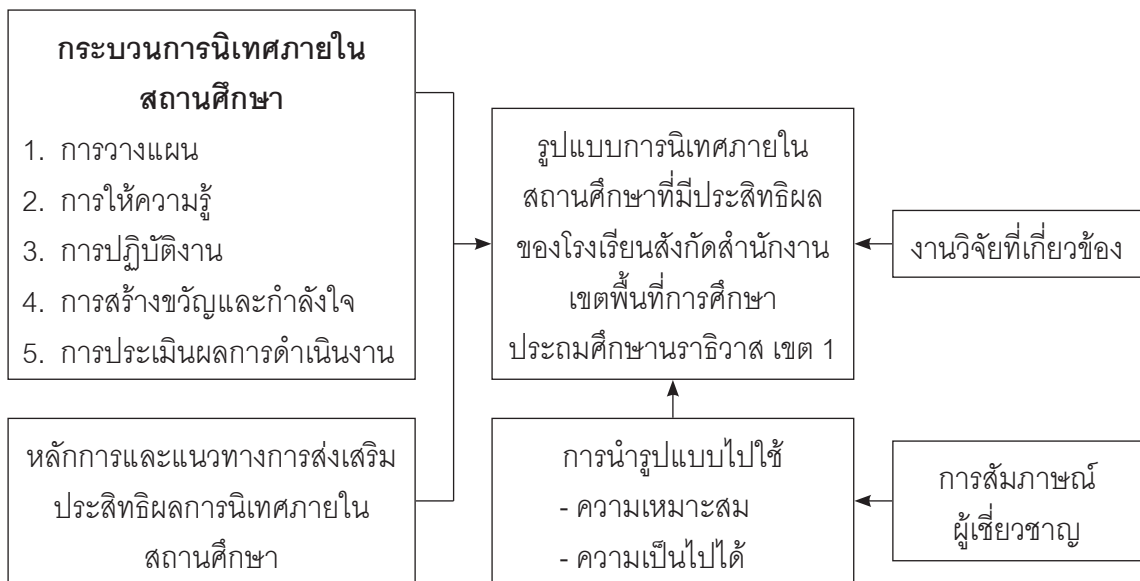
ดังนั้นเพื่อให้การนิเทศภายในสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด และสอดคล้องกับบริบทด้านการจัดการศึกษาของ สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาชนาวาส เขต 1 ผู้วิจัยในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตบริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนาวาส เขต 1 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายใน ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัด ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพที่สามารถนำไปใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิผล มีความสมบูรณ์ทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนาวาส เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนาวาส เขต 1
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนาวาส เขต 1
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนาวาส เขต 1 ไปใช้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ได้ดำเนินการตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 โดยศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อนำมากำหนดกรอบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล และศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 โดยใช้แบบสอบถามเพื่อนำมาประกอบการจัดทำแนวทางการปฏิบัติงานการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูปฏิบัติการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 จำนวน 149 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูปฏิบัติการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 จำนวน 192 คน จาก 64 โรงเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น มีอำเภอและขนาดโรงเรียนเป็นชั้น และโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม และศึกษาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นตอนที่ 1 ประกอบด้วย 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการนิเทศการศึกษาและ

การนิเทศภายในสถานศึกษา 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามสภาพการปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา จำนวน 35 ข้อ และ 3) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วยประเด็นหลัก 4 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของการนิเทศภายในสถานศึกษา และองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการนิเทศภายในสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลของข้อคำถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล โดยการหาข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการโดย 1) ร่างรูปแบบโดยนำข้อมูลจากผลการวิเคราะห์

แบบสอบถามสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 และการสัมภาษณ์ในขั้นตอนที่ 1 มาร่างเป็นรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 2) ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบที่สร้างขึ้น จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษา จำนวน 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานไม่น้อยกว่า 10 ปีจำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอนที่ 2 คือ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ในการประเมินความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบโดยพิจารณาในเรื่องแนวทางการดำเนินงานการนิเทศตามรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลของข้อคำถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าจากแบบประเมินมาวิเคราะห์ความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนคำถามที่เป็นข้อมูลปลายเปิดและข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเป็นประเด็นประกอบผลการประเมิน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 ไปใช้ดำเนินการโดยนำรูปแบบที่พัฒนาและตรวจสอบจากขั้นตอนที่ 2 ไปให้ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูปฏิบัติการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 เป็นผู้ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูปฏิบัติการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 จำนวน 149 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูปฏิบัติการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 จำนวน 192 คน จาก 64 โรงเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น มีอำเภอและขนาดโรงเรียนเป็นชั้น และโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 ไปใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลของข้อคำถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าจากแบบประเมินมาวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นราธิวาส เขต 1 ไปใช้ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนคำถามที่เป็นข้อมูลปลายเปิดและข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเป็นประเด็นประกอบผลการประเมิน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการให้ความรู้ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการประเมินผลการดำเนินงาน ตามลำดับ

2. รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 ประกอบด้วย กระบวนการนิเทศภายใน 4 ด้าน และหลักการส่งเสริมประสิทธิภาพ 4 หลักการ กระบวนการนิเทศภายใน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศภายใน การให้ความรู้ การสร้างขวัญและกำลังใจ และการปฏิบัติงานและการประเมินผล ส่วนหลักการส่งเสริมประสิทธิภาพ ได้แก่ การใช้ภาวะผู้นำ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การตระหนักในความมีมนุษยสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วม

3. รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า สภาพการณ์เทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดทุกแห่ง ดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาและได้จัดทำคู่มือการนิเทศภายในสถานศึกษา ให้สถานศึกษาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศปฏิบัติงานนิเทศตามกระบวนการนิเทศ และให้จัดทำแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาทุกแห่ง มีการดำเนินการนิเทศในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อติดตามการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี ฉวีวงศ์ (2551) ซึ่งทำการศึกษานิเทศภายในสถานศึกษาตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก และมีด้านการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมชาย ปัญญาทิพย์ (2551) พบว่า สภาพการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามระดับความคิดเห็นของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ผลการพัฒนาในรูปแบบ พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1

ประกอบด้วย กระบวนการนิเทศภายใน 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศภายใน การให้ความรู้ การสร้างขวัญและกำลังใจ และการปฏิบัติงานและการประเมินผล โดยมีหลักการส่งเสริมประสิทธิภาพ 4 หลักการ ได้แก่ การใช้ภาวะผู้นำ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การตระหนักในความมีมนุษยสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วม เป็นตัวขับเคลื่อน สามารถอภิปรายผล ดังนี้

กระบวนการนิเทศภายในด้านการวางแผนการนิเทศภายใน มุ่งเน้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาจากข้อมูลตามสภาพจริง ร่วมกันกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์กระบวนการนิเทศ มีการกำหนดแผนงานวิธีการ เครื่องมือที่ใช้ อย่างชัดเจนและมีความเป็นไปได้ โดยมีการกำหนดเป็นคู่มือการนิเทศภายใน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบและมีความชัดเจน และจัดทำแผนการนิเทศรวมถึงปฏิทินการนิเทศภายใน เน้นการใช้รูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และเน้นการมีส่วนร่วมของทุกคนซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของศิริกุล ทัพชัย. (2556) ที่ศึกษารูปแบบการนิเทศ online. ในการเสริมสร้างสมรรถนะการผลิตสื่อเทคโนโลยีของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพบว่า รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริหารครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น ในการวางแผนการนิเทศภายในโดยมีผู้บริหารเป็นผู้ขับเคลื่อนให้เกิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกตามบริบทของพื้นที่ โดยนำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแผนงาน วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้อย่าง

ชัดเจนและมีความเป็นไปได้ สอดคล้องกับหลักส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาในด้านการใช้ภาวะผู้นำ และหลักการนิเทศการศึกษาซึ่งเป็นหลักการปฏิบัติงานอย่างมีระบบมีขั้นตอนกำหนดเป้าหมาย มีการดำเนินงานที่ชัดเจนเน้นกระบวนการประชาธิปไตยในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่คณะให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผลโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้สร้างสรรค์ความคิด และเจตคติที่ดีต่อกัน โดยมุ่งส่งเสริมบรรยากาศแห่งความร่วมมือการสร้างขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานในการพัฒนาอาชีพให้เจริญก้าวหน้าตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ปฏิบัติงานในการวางแผนร่วมกัน (วรรณพร สุขอนันต์, 2550)

กระบวนการนิเทศภายในด้านการให้ความรู้ เน้นการให้ความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องในเรื่องที่จะนิเทศ รูปแบบการนิเทศและกิจกรรมการนิเทศที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถดำเนินการในลักษณะประชุมสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษา ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการ แนวทางการนิเทศ รวมทั้งการเข้าร่วมเป็นคณะนิเทศ ทั้งนี้เนื่องจากการนิเทศเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยที่มุ่งให้ผู้รับการนิเทศมีความรู้ความสามารถพัฒนาทักษะต่างๆ โดยเฉพาะในด้านการสอน ความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในของโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการนิเทศ ได้แก่ นโยบาย โครงสร้างจุดมุ่งหมายของโรงเรียน การสอนของครู การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับบุคลากร (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2552: 61) การนิเทศภายในโดยใช้หลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรม

เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อสะท้อนเชื่อมโยงและต่อยอดการเรียนรู้จากการปฏิบัติการสอนของตนเองในสภาพจริงของการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยสำคัญในการปรับเปลี่ยนระบบความคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของครู (Guskey; & Huberman, 1995: 1)

กระบวนการนิเทศภายในด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ มุ่งเน้นการให้กำลังใจกับผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้รับการนิเทศมีแรงกระตุ้นในการทำงานต่อไป การสร้างขวัญและกำลังใจสร้างได้โดยการชื่นชม การให้เกียรติบัตร การให้โอกาสในการเรียนรู้ตรงความถนัด ความรู้ความสามารถ รวมทั้งการสนับสนุนด้านความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ การให้คำปรึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน และการให้กำลังใจอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างขวัญและกำลังใจโดยใช้หลักการตระหนักในความมีมนุษย์สัมพันธ์เป็นตัวขับเคลื่อนด้วยการให้ความสำคัญกับความมีมนุษย์สัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ จะช่วยให้เกิดการยอมรับและศรัทธาซึ่งกันและกัน โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้มีอุดมการณ์ มีคุณธรรมประจำใจนำวิชาการพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันได้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล นำสมัย ทันเหตุการณ์ และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง มีคุณลักษณะของความโปร่งใสในการบริหารองค์กร จนเกิดเป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณในการทำเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน พร้อมรับความสุขและความทุกข์ร่วมกันกับคนในองค์กร มีความหวังดีโดยหวังที่จะให้ผู้ร่วมงานได้ดี มีความเป็นครูผู้ชี้ทาง

และเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ร่วมงาน (จิรภัทร ไตรเอกภาพ; สุวพร เข้มเฮง; และอิศรัฏฐ์ รินไธสง. 2559)

กระบวนการนิเทศภายในด้านการปฏิบัติงานและการประเมินผล มุ่งเน้นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีปฏิทินการปฏิบัติงานในการนิเทศภายในและเครื่องมือในการนิเทศที่ชัดเจน ปฏิบัติงานการนิเทศด้วยความโปร่งใสเป็นไปตามเครื่องมือตามแผนที่กำหนด มีการประเมินผลการดำเนินงานการนิเทศภายใน และรายงานผลการนิเทศภายในให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะๆ เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนพัฒนาต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากการวัดและการประเมินผลเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำผลมาใช้ในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการดำเนิน ซึ่งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการนิเทศการสอนร่วมกัน ทั้งระบบเพื่อเป้าหมายอันสูงสุดคือการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน (วัชรรา เล่าเรียนดี. 2556) การปฏิบัติงานและการประเมินผลโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเป็นตัวขับเคลื่อนการนิเทศภายในโดยร่วมกันหาข้อสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในครั้งต่อไป จะทำให้การนิเทศมีความชัดเจนเป็นไปด้วยความโปร่งใส ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเกิดความศรัทธา และความเชื่อมั่นในผลการประเมินเชิงประจักษ์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้และการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล

ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ประกอบด้วยกระบวนการนิเทศภายใน 4 ด้าน ที่มีหลักการส่งเสริมประสิทธิภาพ 4 ด้าน เป็นตัวขับเคลื่อนในการนำรูปแบบนี้ไปใช้ควรมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในในแต่ละขั้นตอนกับหลักการส่งเสริมประสิทธิภาพ และจัดทำรายละเอียดที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงาน

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาจึงเห็นสมควรทำการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลองหรือการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีความสอดคล้องและลุ่มลึกในเชิงปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทในสถานศึกษาในระดับต่างๆ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2553). รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษา.
- จิรภัทร ไตรเอกภาพ; สุวพร เข้มเฮง; & อิศรัฏฐ์ รินไธสง. (2559, มกราคม-มิถุนายน). **คุณลักษณะจิตวิญญาณของผู้บริหารที่นำองค์กรสู่ความสำเร็จ**. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยธนบุรีกรุงเทพ. 5(1): 16-23.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2552). **การนิเทศการสอน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- รุ่ง แก้วแดง. (2546). **ปฏิวัติการศึกษาไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: บริษัทพินเนตพรินติ้งเซนเตอร์.

ราตรี นววิวงศ์. (2551). **การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วัชรรา เล่าเรียนดี. (2556). **ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช: การพัฒนาวิชาชีพ ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม.

วัชรรา เครือคำอ้าย. (2552). **การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วรรณพร สุขอนันต์. (2550). **รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศิริกุล ทัพชัย. (2556). **รูปแบบการนิเทศ Online ในการเสริมสร้างสมรรถนะการผลิตสื่อเทคโนโลยีของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมชาย ปัญญาทิพย์. (2551). **สภาพการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **การวางแผนกลยุทธ์การจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี**. กรุงเทพฯ: วิทยาการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

Guskey, T. R., & Huberman (1995). **Professional development in education: New paradigms and practices**. New York: Teachers College Press.